

ISUS MJERODAVNI KRITERIJ SVAKE DUŠOBRIZNIČKE PRAKSE

Dr. Josip BALOBAN

Uvod

Dušobrižnička praksa Isusove Crkve uvijek teži prema Isusovoj praksi, ali često u povijesti nije bila identična s njom. Da li je današnja pastoralna praksa Crkve po vjernicima općenito, a po pastoralnim djelatnicima posebno, bliža autentičnoj Isusovoj dušobrižničkoj praksi ili je bliža praksi Crkve, uvjetovane kroz dvadesetstoljetno iskustvo Crkve? Da li rado i da li temeljito povremeno uspoređujemo Isusov stil ophođenja s ljudima i pastoralnu praksu svoje sadašnje Crkve?

Proživljavanje i ostvarivanje dušobrižničke prakse svakako je usko povezano sa statičnošću odnosno dinamičnošću dušobrižnikova razmišljanja (njegove pastoralne teorije) i dušobrižnikova djelovanja (njegove pastoralne prakse). Budući da dušobrižnikova pastoralna teorija i njegoa pastoralna praksa nisu dvije odijeljene i zasebno postojeće veličine, nego su ustvari napeto jedinstvo u kojem jedna drugu nadopunjuju i uvjetuju, veoma je važno prema komu ili prema čemu se orijentiraju te dvije veličine, odnosno to jedinstvo. O toj orijentaciji ovisi kako autentičnost kršćanske prakse tako i njezina uspješnost.

Što je dušobrižnička praksa manje isusovska, tj. što je manje inspirirana Isusovim načinom razmišljanja i djelovanja, to je istodobno ta kršćanska praksa manje autentična i uspješna. Za sadašnju pastoralnu praksu Crkve u cjelini, a posebno njezinih profesionalnih službenika, najispravnije i pastoralno teološki najopravdanije je da postojeću dušobrižničku praksu, koja je posljedica dvadesetstoljetnog iskustva Crkve, uspoređuje ne samo s praksom Pracrkve nego još više s Isusovom životnom teorijom i njegovom životnom praksom. Jer, Isus je u svome načinu ophođenja s ljudima osnova i polazište za pastoralno djelovanje Pracrkve i Crkve do svršetka svijeta. Kao temelj i glava Crkve Isus je jedinstven i mjerodavni kriterij svakog kršćanskog, crkvenog i dušobrižničkog razmišljanja i djelovanja, neovisno o svim mogućim povijesnim uvjetovanostima i ograničenostima u kojima se događa čovjekovo spasenje i prakticira dušobrižnička praksa.

U ovome članku ne ide se prvotno za tim da se govori o svim mogućim povijesnim naslagama, koje su se tijekom povijesti Crkve nataložile u njezinoj pastoralnoj praksi i samim tim u velikoj mjeri prekrile autentičnu Isusovu dušobrižničku praksu, nego se želi, polazeći od evandeoskih tekstova, iskristalizi-

rati Isusov stil ophođenja s ljudima i time doći do Isusa kao mjerodavnog kriterija svake današnje dušobrižničke prakse. Tek tada možemo i želimo našu sadašnju pastoralnu praksu preispitati na Isusovoj praksi i istodobno izvući određene zaključke iz te usporedbe, svjesni da Isusov stil ophođenja s ljudima nije »pobožna« preporuka za današnje kršćane i pastoralne djelatnike, nego je štoviše neodgodiv imperativ pastoralnog djelovanja Crkve.

1 Što je dušobrižnička praksa?

Dušobrižnička praksa je model kršćanskog i crkvenog djelovanja koje se može definirati kao spasenjski pomažući odnos koji proizlazi iz čovjekove potrebe za spasenjem i iz Božje spasiteljske volje i koji je na temelju vjere u Isusa Krista, a nadasve na osnovu zahtjeva ljubavi njegova evanđelja, usmjeren na pomoć čovjeku u svim njegovim, posebno kriznim životnim situacijama, pomirujući ga s Bogom i čovjekom, te uspostavljajući pravdu i mir u svijetu.¹ Iz predočene definicije uočljivo je da svako dušobrižništvo čine tri bitna elementa: *čovjek, njegovo spasenje i osoba Isusa iz Nazareta.*

Pored kršćanskog i crkvenog pomažućeg odnosa čovjeku postoje i druge vrste pomažućeg odnosa, što ga prakticiraju tolike druge osobe koje nisu kršćani. Kod tih osoba u prvom planu zanimanja odnosno pomaganja nalazi se čovjek jednako kao i kod kršćana. Jedino je različita motivacija i konačni cilj tog pomažućeg odnosa. Osobe, koje nisu krštene, a rade kao liječnici, medicinske sestre, psihijatri, socijalni radnici, pedagozi, učitelji, advokati itd. motivirane su u pravilu humanim razlozima na osnovu kojih žele pomoći svakom pojedinom čovjeku u njegovim materijalno-fiziološkim i socijalnim potrebama, bez obzira na čovjekovo podrijetlo, te njegov društveni status i njegovo opredjeljenje. Ukoliko te osobe nisu religiozne, one imaju pred očima kao konačni cilj samo čovjekovo vremenito spasenje i ovozemno blagostanje. Sve te osobe, iako najčešće i nesvjesno, istodobno doprinose čovjekovu spasenju u kršćanskom smislu.

Kod osoba, koje su krštene, bez obzira da li se nalaze u profesionalnom dušobrižničkom odnosu ili samo ostvaruju bilo koju vrstu pomažućeg odnosa prema čovjeku pored sebe, motivacija njihova djelovanja nisu samo ljudski razlozi, nego je osnovni razlog Isus Krist, njegovo evanđelje i imperativ ljubavi koji proistječe iz Isusa, odnosno iz njegove životne teorije i njegove životne prakse. Zadnji cilj djelovanja tih osoba je čovjekovo, kako vremenito tako i vječno spasenje. Zajedno se gledaju i kao nerazdvojno jedinstvo respektiraju materijalno-fiziološke, socijalne i transcendentalne temeljne čovjekove potrebe. Među njima – gledano fundamentalno antropološki – potreba za spasenjem uzima se kao jedna od elementarnih i temeljnih čovjekovih potreba.²

Krštene osobe nadahnjuju se na nekome, koji nosi dimenzije ljudskoga i božanskoga, koji ostvaruje čovjekovo blagostanje i spasenje već sada i ovdje, ali ga u potpunosti dovršava tek u apsolutnoj budućnosti, budući da se Kraljevstvo nebesko konačno dovršava u Očevu krilu.

Pod dušobrižničkom se praksom, stoga, smije razumjeti sva kršćanska i crkvena djelatnost od najrazličitijih vrsta evangeliziranja i katehiziranja, preko propovijedi i seminara, sve do ispovijedi u vidu razgovora, kao i najrazličitije

¹ Ta definicija inspirirana je autorom H. Schillingom. Usp. Schilling, Hans, Von Beruf »Seelsorger«, in: *Diakonia* 11(1980), Heft 5, 306–316, hier 314.

² Schilling (1980), 315.

vrste razgovora i savjetovanja, kako onih planiranih i dobro pripremljenih tako i onih spontanih, prigodnih i iznenadnih. Na taj su način u dušobrižničku praksu uključeni svi oni koji su u nekom dušobrižničkom odnosu, te iz vjere pomažu drugima ići kroz život u svim etapama njihova životnoga puta.

Polazeći upravo od tog dušobrižničkog odnosa opravdano je govoriti o profesionalnom dušobrižništvu i o dušobrižništvu u najširem smislu. Tako se i sam pojam »dušobrižnik«, uzet kao »zajednička oznaka zvanja za klerike i laike« (H. Schilling), može upotrijebiti u užem smislu te riječi jedino za klerike, redovnice katehiste i vjernike laike koji vrše dušobrižništvo radeći profesionalno u župnoj zajednici, ali i izvan nje, primjerice na razini škole kao vjeroučitelji i vjeroučiteljice. Jedni, drugi i treći imaju akademsku teološku izobrazbu i dušobrižništvo im je osnovna profesija. Jedino, prvi su zaređeni, drugi su zavjetovani, a treći (vjernici laici) u pravilu su bez ređenja i zavjetovanja, ali na temelju akademsko-teološke izobrazbe i na osnovu službeno dodijeljene »missio canonica« zadobivaju dušobrižničku kompetenciju i opravdano ih se smatra dušobrižnicima. A redovnica katehista, koja nema dušobrižničku kompetenciju najvišeg stupnja, koju imaju samo svećenik i biskup, isto potpuno profesionalno i uspješno djeluje u dušobrižničkoj praksi pod pretpostavkom da je prethodno putem školovanja osposobljena za to djelovanje.

Pored tih dušobrižnika u užem smislu riječi, koji vrše dušobrižništvo profesionalno, djeluju i dušobrižnici u širem smislu. To su oni muševci i žene, dakle vjernici laici, koji su doduše završili teološku formaciju i surađuju u dušobrižničkoj praksi, ali ne u vidu glavnog životnog zanimanja, nego samo nekoliko sati u tjednu ili u danu. Ti dušobrižnici koriste svoju dušobrižničku kompetenciju povremeno i jedino na razini župne zajednice, a rijeđe i ne nužno permanentno izvan župne zajednice primjerice na radnom mjestu. U toj grupi dušobrižnika u širem smislu pojavljuje se u novije vrijeme nova i za poslijeratno razdoblje neuobičajena i nezamisliva kategorija dušobrižnika. To su osobe iz prosvjete, koje će kao vjeroučiteljice i vjeroučitelji biti angažirani u odgojno-obrazovnom školskom sustavu, s tim što će uz određeni školski predmet predavati i »školski vjeronauk«, ako se taj predmet uvede u školski nastavni program.

Postoji i dušobrižništvo u najširem smislu, koje se odnosi na svakog kršćanina, već samim tim što je povjerovao u Isusa. Od te vrste dušobrižničke djelatnosti ne može se dispencirati nijedan kršteni član Crkve, budući da je svatko pozvan prakticirati pomažući odnos prema subraći. Dušobrižnički stoga djeluje onaj tko »svoje sukršćane ohrabruje kod njihova pokušaja da prakticiraju Isusov stil ophođenja. Takvo dušobrižništvo je potrebno jer je Isusov životni stil rizičan, jer pri tome ja mogu izvući kraći kraj kao što je i Isus zbog svoje bezuvjetne naklonjenosti ljudima izvukao kraći kraj.

Dušobrižništvo je praćenje sukršćana na rizičnom putu na kojem se susreće ljude, kojima se u ime Božje vjeruje, i koje se iz povjerenja u Boga voli, premda oni nisu ljubezni. ... Po sebi je jasno da se služba (Amt) u Crkvi ne može drukčije misliti, nego kao dušobrižnička služba (Amt), kao služenje (Dienst) ohrabrenja. Ako ta služba (Amt) uopće treba reprezentirati Isusa, mora ga reprezentirati u njegovoj praksi koja pomaže, ohrabruje, učvršćuje i tješi. Jer On je živio među nama kao onaj koji služi (Lk 22,27).³« To služenje

³ Zerfaß, Rolf, Menschliche Seelsorge. Für eine Spiritualität von Priestern und Laien im Gemeindedienst, Freiburg-Basel-Wien 21985, 90-91.

odnosno služba hrabrenja, tješnja i izgrađivanja kao dar Duha dan je ne samo nosiocima profesionalne dušobrižničke prakse, nego svakom kršteniku i odatle se u Crkvi s pravom i roditelji označavaju kao prvi dušobrižnici svoje djece.⁴

U ovome članku nije prvenstveno riječ o dušobrižničkoj praksi u najširem smislu, koja se odnosi na svakoga koji vjeruje u Isusa i koji osluškuje poticaje njegova i Očeva Duha, nego je govor o dušobrižničkoj praksi profesionalnih dušobrižnika (klerika, redovnica i vjernika laika) i to u odrednicama Isusova iskustva i njegove prakse ophođenja s ljudima. Štoviše, želi se otkriti da li je i koliko je i sama Isusova dušobrižnička praksa bila statična ili dinamična, da bismo na Isusovom kriteriju mjerili i našu današnju pastoralnu djelatnost.

2 Novost Isusovog stila ophođenja s ljudima

Isusova dušobrižnička praksa bila je prije svega dinamička. To potvrđuje i iskustvo molitve, budući da je i Isusova molitva uvijek dijalog s Ocem u kojem se drugome govori, ali se i drugog (Oca) veoma pažljivo sluša, i ako je potrebno, čini se korekcija osobnog životnog plana. Dinamičnost Isusove dušobrižničke prakse posebno dolazi do izražaja u dva smjera. Prvi se očituje u tome da je Isus kao navjestitelj Kraljevstva nebeskog i kao Učitelj novog ophođenja s ljudima stalno u pokretu. Ne ograničava se samo na jedno mjesto na kojem djeluje, očekujući da mu ljudi dolaze, nego on sam ide iz mjesta u mjesto, ide zapravo k ljudima, nudeći sebe kao autentičnog promicatelja i ostvaritelja tog Kraljevstva. Inicijativa za susrete i razgovore s ljudima u pravilu je na njegovoj strani, iako dopušta i pozdravlja inicijativu koja dolazi od drugoga. Svoju inicijativu i svoj dinamizam poslanja ne ograničava na određene slojeve ljudi, već na svaku osobu koju susreće na svojem životnom putu bez obzira na reakciju službenih vjerničkih krugova i neovisno o mogućem razmišljanju svojih tadašnjih učenika. Plod takve inicijative su uspješni susreti s osobama najrazličitijih duhovnih profila i životnih opredjeljenja, a osobito s onima koji su po sudu ondašnje vjerničke javnosti bili jednostavno etiketirani kao grešnici. Svoju inicijativu Isus ne uskraćuje nijednom čovjeku.

Drugi smjer Isusove dinamičke dušobrižničke prakse jasno se očituje u njegovoj osjetljivosti da prepozna i da prihvaća inicijativu drugoga koji mu prilazi i tko mu se obraća, pa makar ta inicijativa bila jedva primjetljiva (žena bolesna od krvarenja – Lk 8,43–48), skrivena od javnosti (Nikodem – Iv 3,1–20), nametnuta (preljubnica – Iv 8,1–8), provokativna (pitanje o porezu – Mk 12,13–17) i neartikulirana (susret s Zakejom – Lk 19,1–10). To Isusovo prepoznavanje i respektiranje inicijative drugoga omogućavalo je da se do punine u pojedinim osobama razvijaju skriveni ljudski i vjernički potencijali, a koji bi bez Isusove tankočutnosti ostali nepoznati i nerazvijeni.

Novost Isusovog stila ophođenja s ljudima nije moguće dokraja prepoznati i sveobuhvatno razumjeti samo na dva ili tri iz evanđelja uzeta susreta, nego je Isusov stil potrebno gledati u odrednicama Kraljevstva nebeskog koje On naviješta i ostvaruje, te u komplementarnom jedinstvu njegove životne teorije i njegove životne prakse. U tom Očevom i Isusovom kraljevstvu, a osobito u Isusovoj životnoj teoriji i praksi, u središtu je čovjek s kojim se ništa ne može usporediti, osim drugi čovjek i dakako čovjekov Stvoritelj. U tome kraljevstvu

⁴ Zerfaß (21985), 91.

dolazi do novog poimanja Oca i bližnjega, novog definiranja međuljudskih odnosa, a ljubavi se daje prednost pred zakonom, i nazrijeva se novo ophođenje sa ženama.

2.1 U središtu Isusovog zanimanja je čovjek

Isusovi suvremenici imali su svoju do u tančine razrađenu religiju na temelju koje su bili jasno definirani okviri razmišljanja i norme ponašanja. U tome religioznom ozračju znalo se što se smije i što se ne smije činiti. Upravo iz prevelike revnosti za poštivanjem i obdržavanjem svih tih normi i propisa, prema kojima se u javnosti mjerila nečija religioznost, svetost i grešnost, čovjek kao vrijednost i kao subjekt svake vjerničke prakse zapao je u drugi plan. Tim više ako se čovjek ogriješio o neke propise i zakone ili ako se distancirano ponašao prema pojedinim vjerničkim normama.

Dolazi Isus, koji u prvi plan svoga zanimanja, a samim tim i božje zaokupljenosti stavlja čovjeka neovisno o njegovom pozitivnom ili negativnom odnosu prema postojećim pozitivnim religioznim normama. U Isusovim očima čovjek je najviša, jedinstvena i neponovljiva vrijednost. Ta nadilazi svaku moguću nacionalnu i religioznu vrijednost i ne može se podrediti nijednoj ideji, utopiji i ideologiji, bez obzira u čije se ime one propagirale i obrazlagale.

Spasenje ne treba ideja i ideologija, već samo čovjek za kojeg će Isus na kraju poći i na križ. Taj čovjek neprekidno ima svoju šansu pred Bogom, i to od svojeg rođenja do svoje smrti, jer Bog nikada ne dokida niti opoziva tu šansu, već ju drži kontinuirano otvorenom. U sumnju tu čovjekovu šansu osobno dovodi pojedinac ili njegov bližnji, koji ga otpisuje pred Bogom i ljudima, jer ga je već prije otpisao odnosno pokopao u svome vlastitom srcu.

Rečeno se može ilustrirati na primjeru carinika Zakeja (Lk 19,1–10). U toj osobi neovisno o njezinoj prošlosti i trenutnoj otpisanosti od strane suvremenika Isus ponovno otkriva čovjeka dostojna povjerenja, pažnje i spasenja. Isus se zanima i zauzima za Zakeja prije nego je Zakej shvatio i zaživio novi život. U susretu sa čovjekom usahle ruke u hramu (Mk 3,1–6) Isus prihvaća rizik na sebe ulazeći u sukob s farizejima i herodovcima kada subotom ozdravlja bolesnog čovjeka, premda za religiozne farizeje i herodovce to nije bilo dopušteno činiti subotom. Dok farizeji gledaju na život isključivo kroz propise, Isus gleda na život u njegovoj uvjetovanosti, ugroženosti i potrebitosti. Za Isusa nijedna cijena nije previsoka ako se plaća za blagostanje, dobrobit i za spasenje čovjeka. Ako je u nekom trenutku u pitanju spasenje pojedinaca ili čitave kršćanske zajednice i njezine spasenjske dobrobiti, dušobrižnik smije ući u sukob s mentalitetom svojih vjernika koji je u opreci s tom dobrobiti.

2.2 Novo poimanje Boga Oca i novo primanje bližnjega

Isus je svoje suvremenike šokirao i svojim poimanjem Boga Oca i novim poimanjem bližnjega. Time je ujedno obrazlagao i svoj stil ophođenja s ljudima. I obratno, upravo na Isusovu stilu ophođenja bilo je prepoznatljivo novo lice Boga i novo definiranje bližnjega. Njegov Otac nije neki daleki, od svijeta posve odijeljeni, za svijet i čovjeka nezainteresirani Bog. Nije Otac koji ljude dijeli na dobre i loše uvjetujući svoj odnos ovisno o čovjekovoj grešnosti i svetosti. Nije ni Bog koji hladno promatra čovjekovu prometjsku životnu borbu da bi mu onda bilo još za života ili na koncu življenja strogo presudio.

Isusov Otac, a naš Bog je Bog strpljenja, nade, traženja i Bog ljubavi. O tome tko i kakav je Bog govore prisposode: o »izgubljenom ovci« (Lk 15,4–7), »izgubljenom drahmi« (Lk 15,8–10), o »dva vjervnika« (Lk 7,41–43), o »izgubljenom sinu« (Lk 15,11–32), o »farizeju i cariniku« (Lk 18,9–14). Isusovi iskazi o Bogu Ocu »puni su nečuvnog osobnog intenziteta: za Isusa je tipično oslovljavanje Boga riječju iz obiteljske intime: *Abba*, dobri tata, tatica (Mt 26,39; Mk 14,36; Lk 22,42).«⁵ Za Isusovo svjedočenje o Ocu karakteristično je »da on to svoje svjedočenje ne iznosi kao neku teoriju o Bogu, nego je on to sve što je propovijedao stvarno i činio. Isus je baš tako postupao kako je u svojim prisposobama iznosio.«⁶ Isusov Otac a naš Bog voli čovjeka bez uvjeta, bez predrasuda i bez ustručavanja. S tim u vezi je ključno pitanje Crkve danas: Da li ona teorijski – u svojim teološkim raspravama, katehezama i propovijedima – govori o Bogu besprijekorno, a istodobno sama nije prepoznatljivo lice tog Boga? I drugo, da li je u teoriji, posebno u naviještanju naše Crkve dostatno prisutna Isusova slika Boga ili je još uvijek dosta prisutna slika Boga iz teologije prošlih stoljeća, dakle iz povijesti Crkve?

Isus potvrđuje starozavjetnu zapovijed »ljubi svoga bližnjega kao samoga sebe!« (Lk 10,27) koja nije bila sporna ni za njega ni za njegove suvremenike. Sporno je bilo shvaćanje odnosno definiranje bližnjega što potvrđuje i pitanje postavljeno Isusu: »Tko je onda moj bližnji?« (Lk 10,29). Na opće iznenađenje Isusovih suvremenika Isus prisposobom o milosrdnom Samarijancu (Lk 10,30–37) radikalno i nedvosmisleno tumači i proširuje pojam bližnjega u odrednicama da su svi ljudi braća i sestre među sobom, i da je njegov Otac Bog svih ljudi.

Odatle se u Isusovu shvaćanju bližnji ne definira prvenstveno ili isključivo samo na temelju rodbinske veze, niti samo o njoj ovisi kao što ne ovisi ni o mojoj simpatiji ni o mojem odabiranju, niti se definira na osnovu crnobijele tehnike prijatelj-neprijatelj. Prema Isusovoj definiciji moj bližnji je svaki čovjek pokraj mene, a to znači i slučajni prolaznik, čovjek u nevolji, pa makar bio i moj neprijatelj. Bližnjega ili čovjeka Isus poistovjećuje sa sobom kada radikalno kaže da iskazivanje ili uskraćivanje pažnje i ljubavi prema poznatom ili nepoznatom čovjeku s kim se susrećemo zapravo je darivanje ili uskraćivanje pažnje i ljubavi prema njemu samome (usp. Mt 25,40 i Mt 25,45). Kršćanstvo i evanđeoska vjera je život u odnosu prema čovjeku i prema Bogu. Na temelju tog odnosa prema čovjeku pored sebe bit će na kraju povijesti vrednovan svaki čovjek (usp. Mt 25,34–46).

2.3 Ljubav ima prednost pred zakonom

Isus se u svojoj životnoj praksi nije protivio zakonu kao zakonu; naprotiv, poštivao ga je i respektirao sve dotle dok zakon nije sputavao ili ugrožavao

⁵ Kušar, Stjepan, Bog – Otac svih ljudi, u: Bog Otac i Isus Krist. Nacrti kateheza za katehizaciju studenata i radničke mladeži, uredio Josip Baloban, Zagreb 1988, knjiga br. 1, kateheza 10, 1–7, ovdje 4. Riječ *Abba* »nema ekvivalenta u židovskoj pobožnosti i literaturi; tako dijete oslovljava svojega oca i nitko nije ni pomišljao da se tom riječju obrati Bogu – do Isusa. On se obraća svom nebeskom Ocu tako djetinje, intimno i s prostodušnim povjerenjem kao što se dijete obraća ocu.« Kušar (1988), 4.

⁶ Turčinović, Josip, Otac Gospodina našega Isusa Krista, u: Bog Otac i Isus Krist. Nacrti kateheza za katehizaciju studenata i radničke mladeži, uredio Josip Baloban, Zagreb 1988, knjiga br. 1, kateheza 9, 1–3, ovdje 2.

ljubav prema čovjeku. S obzirom na čovjeka i na zakon Isus donosi dvije novosti. Zakon je, po Isusovu shvaćanju tu da štiti ljubav koja se ne poštuje i dovodi u sumnju. Zakon i propis nikada ne smiju čovjeka priječiti u tome da čini dobro, ne mogu biti zapreka očovječenju. Stoga je zakon uvijek u službi čovjeka i ljubavi. S tim u vezi je i druga novost, koju Isus nedvosmisleno uvodi, naime, da zakon i propis nisu nikad iznad ljubavi, već su uvijek u službi ljubavi. U središtu Isusove zauzetosti nije prvenstveno poštivanje zakona i obdržavanje određenih propisa, nego je čovjekovo spasenje prvi i zadnji cilj te zauzetosti.

Evangelisti nam donose više primjera, među kojima su dva zanimljiva i koja osobito potvrđuju novost Isusove opcije s obzirom na zakon i propise. To je ozdravljenje u subotu (Mt 12,9–14) i susret s preljubicom (Iv 8,1–8). U oba događaja Isus postupa iznenađujuće i protivno očekivanju velikog dijela suvremenika kršeći subotu u prvom događaju, a odlažući primjenu Mojsijeva zakona u drugom događaju. Iako Isus svjesno krši subotu, ne čini to s namjerom da omalovaži subotu ili da ju proglasi nevažećom, nego da ju relativizira dajući joj pravo mjesto u hijerarhiji vrijednosti. Isto tako Isus daje novo tumačenje u vezi Mojsijeva zakona, postavljajući samo jedan jedini uvjet, koji se sastoji u tome da jedino bezgrešan čovjek smije biti egzekutor smrtne kazne nad grešnim čovjekom, ovdje nad ženom preljubicom. Isus želi reći da je prije svega najvažniji čovjek, koji je nepovrediva, jedinstvena i neusporediva vrijednost koja se ne smije relativizirati ni u kojim povijesnim uvjetovanostima i društvenim okolnostima, koja nije osuđena na umiranje već na život.

Čovjek je nešto apsolutno i netko za koga je neprestano zainteresiran njegov Otac na nebesima. Prvotna je ljubav prema čovjeku usahle ruke i prema ženi koja je pogriješila, a tek drugotne je subota i Mojsijev zakon. Isus je izliječio čovjeka u subotu s usahlom rukom, jer je bio uvjeren da čini dobro i da spasava, odnosno da liječi tuđi život. Isto tako se neuobičajeno zauzeo za ženu s namjerom da ju spasi u njezinom ljudskom totalitetu, a ne samo od tjelesne smrti.

Isus kritizira svoje suvremenike, posebno farizeje i zato što oni prakticiraju dva kriterija ophođenja s ljudima: jedan za sebe, a drugi za drugoga. To je u suprotnosti s ljubavlju koju konstituira i dimenzija milosrđa. Ta dimenzija pripada samoj srži Evanđelja. Isus je doduše »radikalan u naviještanju izvorne volje Božje, ali je pun milosrđa prema slabima i grešnim. U njegovoj pastoralnoj metodi oni imaju posebne povlastice.«⁷

Aktualizirajući Isusovo ophođenje u našim povijesnim uvjetovanostima možemo kao kršćani postaviti sebi mnoga kritička pitanja. Jedno od tih je: Što je u pastoralnoj praksi današnje Crkve prioritetnije: zakon ili milosrđe? Da li se nerijetko i pastoralni djelatnici skrivaju iza zakona, i to u situacijama u kojima je potrebno prakticirati strpljivost i milosrđe?

2.4 Novi međuljudski odnosi

Isus je živio i djelovao u društvenoj sredini u kojoj su jednostavno škripali – danas običavamo reći, da su narušeni – međuljudski odnosi, budući da je

⁷ Valković, Marijan, Problematika neuspjelih ženidbi. Razvedeni i civilno vjenčani, u: Bogoslovska smotra 49(1979), br. 1–2, 113–142, ovdje 116.

ostvarivanje temeljne zapovijedi »ljubi bližnjega svoga kao samoga sebe!« bilo različito tumačeno i različito primjenjivano. Pojedinci su sebe smatrali zaslužnima i većima pred Bogom od drugih koji nisu uspjeli obdržavati sav Zakon i sve propise. Grijech je bio prisutan, kako kod onih koji su se priznavali grešnicima, tako i kod onih koji su bili uvjereni da su čisti i pravedni pred Bogom i pred ljudima. Postojeći jaz između pravednih i grešnih, nižih i viših još više je opterećivao te međuljudske odnose.

Isus ide za tim da premosti taj jaz. Podvrgava bespoštednoj kritici sve one koji su se smatrali pravednicima i čistima, iako su osuđivali i prezirali čovjeka pokraj sebe o čemu govori zgodu o farizeju i cariniku (Lk 18,9–14). Pri tome ukazuje na to da loši međuljudski odnosi nisu samo posljedica ponašanja pojedinih osoba, koje tadašnja javnost gleda kao grešne i potisnute na rub društva, nego su još u većoj mjeri posljedica distanciranosti i umišljenosti onih koji sebe smatraju besprijekornim vjernicima i dobrim građanima.

U takvoj društvenoj i religioznoj situaciji Isus želi ugroženima i otpisanim vratiti volju za život, povjerenje u sebe i dobrotivog Oca. Nastoji te otpisane vratiti u krug »pravednih« i »čistih«, i to s autentičnom čistoćom srca. Ide za stvaranjem međuljudskih odnosa koji se temelje na međusobnom ljudskom poštovanju i povjerenju, na međusobnoj ljubavi. Pri tome donosi zlatno pravilo za kršćane i njihove međuljudske odnose s ljudima uopće: »Sve što želite da ljudi čine vama, činite i vi njima« (Mt 7,12). Isus želi da njegovi učenici u ljubavi budu veći od pogana i farizeja.

Konkretna i prvotna mjesta na kojima se uče i ujedno prakticiraju evanđeoski međuljudski odnosi su obitelj i župna zajednica. U obitelji se uči i oprobava radost i težina tih odnosa, a u župnoj zajednici se na široj društvenoj razini provjerava stvarnost poštivanja, povjerenja i međusobne ljubavi. Odatle se proširuje na čitavu društvenu zajednicu.

2.5 Spontano i respektirajuće ophođenje sa ženama

Gledanje Isusove dušobrižničke prakse potpuno je tek ako se kod promatranja Isusovog ponašanja uzme u obzir i čimbenik njegova ophođenja sa ženama. Isus uopće ne izbjegava susrete sa ženama niti se ustručava ophoditi s njima. Isto tako žene bijahu stalni Isusovi pratioci na njegovom misijskom putu (Lk 23,55; Lk 23,27; Lk 8,1–3), stajahu pod križem i trčahu na grob (Mt 28,1), žena bijaše prva vjesnica Isusova uskrsnuća (Iv 20,11–18).

Evangelja nam svjedoče da su često upravo žene one koje svojim inicijativama potiču Isusa da ide brže kursom svoje misije nego što je On sam namjeravao.⁸ Primjeri za to su intervencija Isusove majke na svadbi u Kani Galilejskoj (Iv 2,1–12), gdje Isus kaže majci: »Moj čas još nije došao«; žena Kanahejka (Mt 15,21–28), gdje Isus oklijeva sa ozdravljenjem osobe koja nije Židovka; žena Samarijanka (Iv 4,5–42), koja donosi spasenjsku vijest Samarijancima itd.

U svim svojim susretima sa ženama Isus ne polazi od ondašnjih postojećih i važećih pravila ponašanja i nagomilanih predrasuda, koje su se očitovale u tome da muškarac ne razgovara sa ženom na javnom mjestu, da prorok ne kontaktira prijateljski sa ženom na javnom mjestu, da prorok ne kontaktira

⁸ Doyon, Jacques, *Love before the Law. Jesus Christ's fundamental option. A Christology*, Slough 1986, 74.

prijateljski sa ženom na lošem glasu, da muškarac ne brani i ne zagovara ženu u javnosti. Na opće čuđenje svojih suvremenika, a nerijetko i svojih učenika Isus spontano i respektirajuće komunicira sa ženama otkrivajući i potvrđujući u njima dostojanstvo i ravnopravnost, koji su tada u punini bili pridržani samo muškarcima. Isus zagovara žene, brani ih i stavlja se na njihovu stranu što potvrđuje primjer skrušene grešnice (Lk 7,36–50); preljubnice (Iv 8,1–8) i ravnopravnost žene kod nerazrješivosti ženidbe (Mt 19,1–9). Vraćajući ženi dostojanstvo čovjeka Isus uzima na sebe rizik da mu predbacuju da se druži s osobama na lošem glasu, potisnutima na rub društva i odbačenima od velikog dijela stanovništva.

U svojim odnosima prema ženama Isus ne samo da daje i vraća nešto ženama što im od početka pripada, nego istodobno Isus prima od žena ženska svojstva koja komplementiraju njegovu osobnost.⁹ Unutar patrijarhalnog društva Isus zahtijeva emancipaciju žena, koja ne ide za tim da žene prestanu biti žene, nego da one same razmišljaju o svojim duhovnim vrijednostima i o svojem dostojanstvu.¹⁰ Govoreći o dostojanstvu i pozivu žene, apostolsko pismo Ivana Pavla II. »Mulieris dignitatem« piše da je Isus učinio ono »što je bilo najviše moguće – u okviru običaja i društvenih odnosa onog vremena – svojim naučavanjem i svojim ponašanjem da bi žene ponovno našle svoju samostalnost i dostojanstvo.«¹¹

3 (Ne)practiciranje Isusovog stila ophođenja u dušobrižničkoj praksi današnje Crkve

Poslije kratko naznačene Isusove dušobrižničke prakse potrebno je nešto reći i o (ne)practiciranju te prakse u današnjoj Crkvi, kako kod dušobrižnika u užem, tako u širem i u najširem smislu te riječi. Ključno je pitanje u čemu su Isusova praksa i praksa njegove sadašnje Crkve identične, a u čemu se ta praksa Crkve, opterećena raznim povijesnim naslagama, udaljila od Isusove prakse. Primarni cilj jedne i druge prakse je istinsko spasenje čovjeka.

S tim u vezi je opravdano pitanje da li je sve ono što dušobrižnici čine u uskoj vezi s tim istinskim čovjekovim spasenjem koje uključuje ovovremenitu i onostranu dimenziju čovjeka. Kod Isusa smo vidjeli da su njemu važne oba-dvije dimenzije, jer spasenje započinje i događa se najprije u povijesnim odrednicama i civilizacijskim uvjetovanostima. Kršćani žive i rade ne u nekom idealiziranom, apstraktnom ili čak utopijskom svijetu, nego u realnom svijetu koji ima svoje svijetle i tamne strane, i koji Bog nije ni napustio ni otpisao, a najmanje čovjeka u njemu.

Dušobrižnički rad se u posljednjim desetljećima kvantitativno povećao kod mnogih dušobrižnika, te time pridonio psiho-somatskom opterećenju pastoral-

⁹ Usp. Doyon (1986), 71. Franz Alt govori o Isusu u školi žena. U odnosu na Isusovu spremnost učiti i od žena autor konstatira da je upravo takva Isusova spremnost učenja još više iznenađujuća, budući »da muževi Isusova vremena nisu uopće practicirali odnose prema ženama na duševnoj razini.« Alt, Franz, Jesus – der erste neue Mann, München–Zürich 1989, 65.

¹⁰ Alt (1989), 69.

¹¹ Ivan Pavao II, Apostolsko pismo »Mulieris dignitatem«. O dostojanstvu i pozivu žene prigodom Marijanske godine, Zagreb 1989, KS dokumenti 91, t. 14.

nih djelatnika. Nove mogućnosti i nova polja rada ostvaruju se poslije demokratskih promjena i u Hrvatskoj. Vjeri se priznaje i njezina društvena dimenzija. Tu dimenziju potrebno je još dokraja definirati. No, da li je sve što danas, posebno profesionalni dušobrižnici, čine u izravnom suodnosu sa čovjekovim spasenjem, ili je puno toga sakramentalizam, ritualizam, površno komuniciranje s pojedincima i grupama, i tome slično? Koliko je suvremeno dušobrižništvo određena vrsta profesionalne rutine u kojoj prevladava razum i besprije-kornost funkcioniranja zadanih »uloga« uz neznatno prisutan angažman srca, a koliko je to isto dušobrižništvo spasenjski pomažući odnos koji doista pomaže čovjeku u njegovim životnim situacijama, te uspostavlja pomirenje s Bogom i čovjekom, i uspostavlja pravdu i mir u svijetu?

Daljni tekst članka ide manje za tim da samo razotkriva nedostatan prihvaćanje i prakticiranje Isusova stila ophođenja u današnjoj dušobrižničkoj praksi profesionalnih dušobrižnika i u praksi kršćanstva uopće. Daleko više pokušava daljnim tekstom aktualizirati autentični Isusov stil u sadašnjim povijesnim prilikama, neovisno o dojučerašnjem, u mnogo čemu posve drukčijem, pastoralnom iskustvu. To se čini u obliku kratkih točaka, koje naznačuju osnovnu problematiku pretresanu pod naslovom ovog članka, ali od kojih svaka zaslužuje posebni članak.

3.1 Prije ko potrebno vjerničko iskustvo pojedinca i zajednice

U svom osobnom djelovanju Isus ne govori o nekom dobrom, apstraktnom i dalekom Bogu, nego svoj govor, svoje znanje i svoju sinovsku informaciju iskustveno posreduje time što svojom osobom i svojom praksom vidljivo očituje da je taj Bog blizu, zapravo da je tu na djelu kada se Isusovim posredovanjem zauzima za bolesnog i hendikepiranog, zgaženog i obespravljenog, kada progovara učenom i onome koji nema visokih škola. Isus živi iskustvo živog i zauzetog Boga Oca i ujedno svoje učenike uvodi u to iskustvo.

Za kršćanina, posebno za profesionalnog navjestitelja nema drugog puta osim Isusova puta: s jedne strane, pojedincima i zajednicama posredovati, kako svoje osobno iskustvo Boga, tako i iskustvo Boga Crkve; s druge strane, postupno uvoditi u to iskustvo i pojedinca i zajednicu. Dosadašnji govor pastoralnih djelatnika o Bogu najvećim je dijelom bio informativan, a daleko manje iskustveno-formativan. Prvotni cilj kršćanske zajednice nije da novonadošlom članu pruža samo i jedino znanje o bogu, nego da mu posreduje iskustvo živog zajedništva s Bogom. Zajednica čini Boga transparentnim i djelatnim u konkretnoj povijesnoj i ljudskoj situaciji.

3.2 Naviještati isusovsko-evanđeosko lice Boga, a ne sliku Boga učinjenu tijekom povijesti Crkve

Tijekom povijesti Crkve slika Boga zadobila je drukčiji izraz od lica Boga koga je naviještao i svojom osobom objavio Isus iz Nazareta. Priznaju to samokritički i koncilski oci na II. vatikanskom saboru, upozoravajući da i vjernici pospješuju nastanak ateizma ukoliko svojim osobnim življenjem »pravo lice Boga i religije prije zakrivaju nego otkrivaju.«¹² Slike o Bogu, koje je Crkva

¹² Pastoralna konstitucija o Crkvi u suvremenom svijetu »Gaudium et spes«, u: Drugi vatikanski koncil, dokumenti: hrvatski i latinski, izdao KS, Zagreb 1970, t. 19.

uglavnom dosada ljudima naviještala, u mnogočemu ne pokrivaju se s onim stvarnostima Boga koji se objavio u Isusu iz Nazareta, i koji je tog istog Isusa potvrdio na križu i proslavio u uskrsnuću. Stoga je u dušobrižničkoj praksi potrebno naviještati Isusovog Oca koji se nastanjuje u najintimnijem dijelu čovjekova bića na način nesebičnog darivanja i nenametnute ponude. Isusov Otac, a naš Bog je temelj iskrene čovjekove nade, ljubavi, solidarnosti i slobode. Nije Bog učinio čovjeka neslobodnim, već je ključno pitanje koliko se čovjek želi i umije služiti od Boga zadobivenom slobodom.

3.3 Kultura srca

U svojoj dušobrižničkoj praksi Isus je bio nošen kulturom srca koja nije dolazila čovjeku s imeperativom promjene, već je donosila i stvarala uvjete za tu promjenu. U svojoj pažnji i gostoljubivosti spreman da svakog primi, da mu stvori i otvori prostor za osobnu opredjeljenost, Isus prilazi svakoj osobi kao Božjem stvorenju koje je vrijedno pažnje i divljenja. Nasuprot hladnog, ružinskog i nerijetko činovničkog dušobrižništva nuđa se danas dušobrižnička praksa koja se temelji na gostoljubivosti i pažnji, i rađa povjerenjem. Ta praksa ima budućnost. Gostoljubivost se ne prakticira da ljude promijeni, nego »da im ponudi prostor u kojem je za njih promjena moguća.«¹³

U suvremenoj dušobrižničkoj praksi prakticira se obrnut put. U pravilu uvijek se polazi od namjere da se pod svaku cijenu dogodi obraćenje osobe kojoj se naviješta. Veoma rijetko se dušobrižnik pita da li je i u kojoj je mjeri svojim ophođenjem uključivo i svojim naviještanjem stvorio uvjete da je promjena odnosno obraćenje uopće ostvarivo. Taj put je u suprotnosti s Isusovom praksom. Isus ne sili čovjeka na prijevremenu, nametnutu, dakle neslobodnu odluku. Već Isus svojom osobom, svojim stilom ophođenja, svojom ljudskošću, u kojoj se isprepliće božansko, stvara uvjete, veoma često u kratkom vremenu, koji otvaraju i ostavljaju slobodu pojedincu da se slobodno, a opet suodgovorno, opredijeli za ili protiv dobra, za ili protiv grijeha, za ili protiv svoje osobne spašenosti.

3.4 Polaziti od antropoloških čovjekovih datosti, na koje se naciepljuje objava

Sadašnja dušobrižnička praksa permanentno je u opasnosti da se previše kreće u vodama racionalno-znanstvenog nastojanja, koristeći pojam i riječ pomoću kojih posreduje sadržaje objave, namjesto da za polazište uzima antropološku bazu na koju naciepljuje objavu, i to ne samo pomoću riječi nego istodobno i u jednakoj mjeri slikom i usporedbom. U toj antropološkoj osnovi temeljno mjesto zauzima čovjekovo tijelo zajedno sa čvorišnim situacijama u čovjekovu životu kao što su rođenje, smrt, vjenčanje, seksualno zajedništvo itd.

Dosada se u pastoralnoj praksi te situacije premalo respektiralo kao realne simbole transcendencije, kao događaje u kojima je čovjek najosjetljiviji, ali i najsenzibilniji. A u Isusovoj praksi čovjek je shvaćen uvijek u svom ljudskom totalitetu, kojega je i tjelesnost sastavni dio, a kojeg Isus liječi, uzdiže i poštuje.

¹³ Zerfaß (1985), 25.

Isus ne govori najprije o dobrom Ocu, nego svojim čudom (ozdravljenjem) pokazuje tko i kakav je taj Otac na djelu. Ukoliko i suvremena dušobrižnička praksa bilo koje vrste želi biti dokraja evanđeoska i uspješna, ne može i ne smije ignorirati tu antropološku osnovu i pretpostavku u svome djelovanju.

3.5 Polaziti od realne čovjekove vjere, minimalne crkvenosti nevjere

Ukoliko dušobrižnik želi uspješno pripremiti i evanđeoski ostvariti svaki pastoralni susret i događaj s pojedincem ili s grupom, nužno je imati pred očima stupanj vjere odnosno crkvenosti ili necrkvenosti tog pojedinca i te grupe. Taj stupanj uzima se kao važno i moguće polazište u daljnjem razgovoru i naviještanju. Pri tome se ozbiljno respektiraju sva pitanja s kojima sugovornici dolaze. Isto tako ne zaobilaze se ni nezgodne teme, koje pojedinac dotiče i stavlja u prvi plan, a koje su u suodnosu s njegovim dotadašnjim eventualno negativnim iskustvom u Crkvi.

Takvim pastoralnim ophođenjem prihvaća se pojedinca kao ravnopravnog partnera¹⁴ i sugovornika koji želi i ima nešto saopćiti i dušobrižniku. Ujedno se omogućuje da sam pojedinac spontano i odgovorno izrazi svoje motive za susret, opiše stupanj svoje vjere i obrazloži uzrok i pozadinu svoje necrkvenosti. Dušobrižnik sa svoje strane ne upada u opasnost neprimjerenog pastoralnog skoka u kojem započinje katehizirati neku osobu, a koja još uopće nije evangelizirana. I sam Isus najprije je evangelizirao, a zatim poučavao (katehizirao) svoje učenike.

3.6 U svakom konkretnom događaju odnosno susretu potrebno je svjedočiti da je u središtu dušobrižnikove zaokupljenosti čovjek, a ne zakon i propis

Uvijek je u povijesti Crkve postojala opasnost da se dušobrižnik previše poistovjeti s crkvenim propisom u svom pastoralnom djelovanju i pri tome zanemari ljudsku dimenziju u svojoj praksi. U današnje vrijeme ta je opasnost još veća, jer dušobrižnici često nemaju umijeća, znanja i strpljivosti da istodobno poštujući određeni crkveni propis susreću čovjeka u svoj autentičnoj kršćanskoj ljudskosti. Dušobrižnička praksa je ispunjena događajima i susretima u kojima vjernici prepoznaju da li se dušobrižnik usredotočuje na njih kao osobe ili se skriva iza zakona i propisa.

Dušobrižnikovo razumijevanje i njegova solidarnost s dotičnim čovjekom izraz je njegove zaokupljenosti za čovjeka kao najvišu i neusporedivu vrijednost, koja je iznad zakona, a ne obratno. Neostvarivanje ideala kršćanstva od strane tolikih vjernika ne bi smjelo biti uzrokom za narušavanje dobrog međuljudskog odnosa sa dušobrižnikom i ne bi trebalo onemogućavati integraciju pojedinca u zajednicu. Takve osobe napose očekuju dušobrižništvo s ljudskim naličjem.

¹⁴ Pretpostavka za takvu pastoralnu koncepciju je konačno kršćanska slika Boga u kojoj je čovjek adresat i partner Božje Riječi i ujedno osoba slobode i odgovornosti. Više o tome vidi Schwann, Alexander, Humanismen und Christentum, in: Böckle, Franz/Kaufmann, Franz Xaver/Rahner, Karl u. a., Christlicher Glaube in moderner Gesellschaft, Freiburg-Basel-Wien 1981, Bd. 19, 5–63.

3.7 Hrabriti, tješiti i pomagati, namjesto dijeliti lekcije i moralizirati

Dušobrižništvo koje se orijentira prema Isusu ne polazi od idealne zajednice i idealno zamišljenih pojedinaca. Ono ide od konkretnih ljudi, od kojih su se mnogi umorili na svom životnom putu, i od kojih su toliki umorni i u svojoj vjeri. Uočava osobe koje su zahvaćene životnim krizama i teško ih nadvladavaju bez tuđe pomoći. Čovjeka se tješi i konkretno mu se pomaže, ako se dušobrižnik solidarizira s njim u njegovoj krizi; ako mu naznačuje pozitivno nadvladavanje teškoće, a da mu ne dijeli lekcije i svojim moraliziranjem postojeću čovjekovu situaciju još više čini nesigurnom u već ionako za čovjeka opterećenju i bezizlaznoj situaciji.

Isus je samo umišljenima i oholima pristupao sa strogošću, koja se nije puno razlikovala od lekcije. A čovjeka, koji mu je pristupao prostodušno, ponizno, otvoreno i s nadom, Isus je uvijek susretao stilom koji je bio odraz pomažuće, ohrabrujuće, učvršćujuće i tješeće prakse. Time je Isus odgovarao čovjekovoj temeljnoj potrebi za spasenjem i Božjoj spasiteljskoj volji da čovjeka spasi. Tom Isusovom stilu ophođenja s ljudima nema alternative ni u sadašnjoj dušobrižničkoj praksi.

3.8 Graditi autentične međuljudske odnose

Budući da je Isus prihvaćao čovjeka u njegovoj takvosti i konkretnosti,¹⁵ i jer je inzistirao na tome da se u svakom čovjeku gleda ravnopravno dijete Božje, neovisno o njegovu podrijetlu i njegovom pripadničtvu stranki ili grupi, proklamirao je autentične međuljudske odnose kao novi stil života u Kraljevstvu nebeskom. Gdje se god danas na Isusov način »bezuvjetno prihvaća druge, objavljuje se Božja krasota, ide dalje Isusova misija, On sam je prisutan u Duhu Svetom. To je kršćansko djelovanje od kojeg većeg nema.«¹⁶

Problematika međuljudskih odnosa u ovoj suvremenosti nije izgubila na svojoj aktualnosti. Međuljudski odnosi stalno se dovode u pitanje unutar i izvan Crkve, unutar obitelji, čak i unutar nekog dušobrižničkog tima. Graditi autentične međuljudske odnose u dušobrižničkoj praksi može samo onaj koji se bezpridržajno poistovjećuje s Isusovim stilom ophođenja, kojeg su krasile dimenzije prihvaćanja bez uvjeta i voljenje i praštanje bez granica. To se teško uklapa u naš odviše racionalan i praktičan način razmišljanja, ali to je jedini način kojim se može pokršćaniti nerijetko hladne i zaleđene međuljudske odnose.

3.9 Svijest o važnosti svakog pastoralnog susreta¹⁷

Pastoralno djelovanje Crkve nezamislivo je bez susreta. U njima se događa susretanje osoba, prakticira i ostvaruje se spasenjski pomažući odnos. Isus je uzdigao susret na razinu spasenjske komunikacije u kojoj se susreće i isprepliče božansko i ljudsko. Uz to što Isus u svaki susret ulazi s ravnopravnih pozicija, a što znači da sugovornika prihvaća na ravnopravnoj osnovi bez predrasuda, i

¹⁵ Vidi Golub, Ivan, *Od kompromisa do ljubavi*, Zagreb 1975, 41.

¹⁶ Zerfaß (s1985), 87.

¹⁷ Na tu temu u tisku je od Josipa Balobana članak »Važnost pojedinačnog dušobrižničkog susreta«.

dijaloški raspoložen, On prakticira dvije vrste susreta. Susrete koji su posljedica njegova osobne inicijative i susrete do kojih je došlo inicijativom drugoga čovjeka.

Suvremena dušobrižnička praksa ispunjena je isto s dvije vrste susreta. Jedne inicira dušobrižnik i njegovi suradnici, a do drugih susreta dolazi inicijativom vjernika. Jedni i drugi susreti su jednako važni i cilj im je veće ostvarenje čovjeka i čovjekovo spasenjsko unapređenje. Svaki susret zahtijeva od strane dušobrižnika prisutnost i angažman čitave osobe i pridonosi obogaćenju oba-dviju strana.

Pastoralnu-teološku vrijednost imaju i neplanirani i za dušobrižnika izne-nadni susreti, osobito ako su posljedica inicijative od strane vjernika. Površno i usiljeno događani susreti izraz su nevješte i nesređene dušobrižničke prakse. A dobro vođeni susreti dobra su pretpostavka za uspješno komuniciranje dušo-brižnika ili vjernika sa svijetom.

4 Zaključak

Ukoliko današnja dušobrižnička praksa u Crkvi želi biti uspješna, mora nužno još više polaziti od osobe *Isusa iz Nazareta* i od *konkretnog čovjeka*. Isus nije samo model autentične dušobrižničke prakse, nego je istodobno po-srednik i ostvaritelj čovjekova spasenja. To ujedno želi biti i njegova Crkva ovdje i sada, svjesna da joj je Krist Utemeljitelj i Glava. Što god je Isus činio u svom javnom djelovanju sve je to bilo u službi spasenja pojedinca i skupine (zajednice). Sadašnja njegova Crkva nema drugog puta doli Isusova puta. Da bi ona mogla ići Isusovim putem, nužno joj je potrebno da model svoga djelo-vanja uspoređuje i korigira prema Isusovu modelu ophođenja i rada s ljudima. To zahtijeva dvostruku spremnost sadašnje Crkve. Prva se očituje u tome da Crkva permanentno i neumorno, posebno putem egzegeze i patologije nastoji još više (raz)otkriti autentični Isusov stil ophođenja s ljudima i ujedno ga obra-zložiti samoj sebi i svijetu oko sebe. Druga spremnost se očituje u stalnom uspoređivanju Isusovog modela djelovanja s pastoralnim modelima djelovanja Crkve kroz njezinu povijest, od prvih početaka pa nadalje, i sve do sadašnje dušobrižničke prakse. Rezultat te usporedbe mora biti primjerenija i uspješnija pastoralna djelatnost Crkve danas. Ta spremnost pretpostavlja i kritičku surad-nju s humanim znanostima koje svojim pozitivnim saznanjima mogu obogatiti teološku spoznaju i pastoralnu praksu Crkve.

U svojoj dušobrižničkoj praksi Crkva polazi i od konkretnog današnjeg, a ne jučerašnjeg čovjeka. Tog današnjeg čovjeka gleda u njegovoj sadašnjoj uvje-tovanosti i ugroženosti i u njegovom ljudskom totalitetu. Jedno i drugo zahti-jeva od Crkve da prilazi čovjeku kao adresatu i partneru Božje objave. Ali partneru koji se na svom životnom putu ne ostvaruje jedino u religioznoj di-menziji; koji želi biti i u Crkvi partner i sugovornik, jer ga je takvog zamislio i zaželio samo Stvoritelj; partner koji želi Crkvu doživjeti ponajprije kao zajed-ništvo, a najmanje kao dobro funkcionirajući religiozni sustav. Takav pristup omogućuje čovjeku pojedincu da se shvati, ali da i od drugih bude shvaćen, prihvaćen i susretan prvenstveno kao subjekt, a tek onda kao objekt u pasto-ralnom djelovanju Kristove Crkve. U tom kontekstu Isusov stil ophođenja s ljudima nameće se i današnjim kršćanima i pastoralnim djelatnicima kao imper-ativ pastoralnog djelovanja Crkve.

ZUSAMMENFASSUNG:

Die Kirche hat den Auftrag in ihrer Praxis Jesu Sendung weiterzuführen. Das wichtigste dabei ist es, Jesu Umgangsstil als Maßstab jeder kirchlicher Praxis bzw. jeder seelsorgerlichen Tätigkeit ernst zu nehmen und zugleich unausweichlich zu realisieren. Jesu Umgangsstil mit den Menschen ist weniger eine »fromme Empfehlung« für die heutigen Christen sowie für die Seelsorger (Priestern und Laien im Dienst der Kirche), vielmehr wird dieser Stil zum unaufschiebbaren Imperativ des pastoralen Handelns der Kirche überhaupt.

Im Artikel wird einerseits versucht, Jesu Umgangsstil mit den Menschen aufzugreifen, indem das Spezifische an diesem Stil besprochen wird. Andererseits wird das (Nicht)praktizieren von diesem Stil in der heutigen kirchlichen Praxis erörtert. Beides hat zum Ziel eine Bewußtseinsänderung bei den Seelsorgern im Sinne einer Annäherung an Jesu Praxis herbeizuführen. Das Spezifische in Jesu Umgangsstil wird insbesondere durch folgende Merkmale dargestellt: Jesus vertritt ein neues und radikales Verständnis von Gott und dem Nächsten; Im Mittelpunkt Jesu Interesse befindet sich der Mensch; Liebe hat immer Vorrang vor dem Gesetz und vor der Vorschrift; Jesuanische zwischenmenschliche Beziehungen gründen permanent und nur in der Liebe, d. h. die Liebe ist für sie letztenendes ausschlaggebend; Jesus praktiziert einen spontanen und respektvollen Umgang mit den Frauen. Ausgehend vom Jesu Umgangsstil werden in zweitem Teil des Artikels einige kritischen Fragen an die heutige kirchliche und seelsorgerliche Tätigkeit gerichtet. Es wird kontinuierlich versucht das heutige pastorale Handeln der Kirche am Jesu Umgangsstil zu prüfen und zu korrigieren. Dieses Thema: »Jesus als maßgebendes Kriterium der seelsorgerlichen Praxis«, gibt zu denken, auch heute.